

УДК 351:316.4

DOI <https://doi.org/10.32782/pdau.pma.2025.4.9>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Маселко Віталій Миронович,

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

Львівського національного університету імені Івана Франка,

асистент фінансового менеджера

Молодіжної громадської організації «Львів-Молодіжна столиця Європи»

ORCID ID: 0009-0009-9838-4877

У статті обґрунтовано актуальність дослідження проблем і перспектив розвитку молодіжної політики територіальних громад України в умовах децентралізації, воєнного стану та відбудови країни. Підкреслено, що сучасна молодіжна політика є одним із ключових напрямів публічного управління, спрямованим на формування людського капіталу, зміцнення соціальної згуртованості та залучення молоді до демократичних процесів у громадах. Встановлено, що реалізація молодіжної політики на місцевому рівні супроводжується кадровими, фінансовими, інституційними та комунікаційними викликами, але водночас відкриває нові можливості завдяки децентралізації, цифровізації та євроінтеграції. У роботі використано результати наукових досліджень, аналітичних звітів Ради Європи, USAID DOBRE, IBSE, U-LEAD, а також приклади практик українських громад. Дослідження ґрунтується на системному підході до аналізу молодіжної політики як публічного процесу, що поєднує державні, громадські та міжнародні ініціативи. Підкреслюється, що підвищення ефективності молодіжної політики в територіальних громадах можливе лише за умови переходу від декларативного підходу до системної моделі управління, заснованої на міжсекторальній взаємодії, професіоналізації кадрів та постійному моніторингу результатів. Успішний досвід окремих українських громад і міжнародних програм підтверджує, що стратегічні інвестиції у молодь приносять відчутні соціальні результати – від зниження рівня міграції до зростання громадянської активності. Зроблено висновок, що молодіжна політика є стратегічною інвестицією у розвиток громади та потребує інституційної спроможності, стабільного фінансування, міжсекторальної взаємодії та активної участі молоді у прийнятті рішень. Ефективність її реалізації можлива за умови комплексного підходу, розвитку молодіжної інфраструктури, партнерства між владою, громадським сектором і міжнародними програмами, а також впровадження сучасних інструментів електронної участі.

Ключові слова: молодіжна політика, територіальні громади, публічне управління, децентралізація, молодіжна участь, інституційна спроможність, відбудова.

Maselko Vitalii. YOUTH POLICY DEVELOPMENT CHALLENGES AND PROSPECTS IN TERRITORIAL COMMUNITIES

The article substantiates the relevance of studying the challenges and prospects for the development of youth policy in Ukraine's territorial communities under the conditions of decentralization, martial law, and post-war reconstruction. It emphasizes that modern youth policy is one of the key directions of public governance, contributing to human capital formation, social cohesion, and democratic participation of young people in community life. The implementation of youth policy at the local level faces a number of challenges – personnel, financial, institutional, and communicative – while opening new opportunities through decentralization, digitalization, and European integration. The article draws upon scientific studies, analytical reports of the Council of Europe, USAID DOBRE, IBSE, and U-LEAD, as well as practical cases from Ukrainian communities. A systemic approach was used to analyze youth policy as a public process combining governmental, civil, and international initiatives. It is determined that youth policy is a strategic investment in community development and requires institutional capacity, sustainable funding, cross-sectoral cooperation, and active youth participation in decision-making. It is emphasized that improving the effectiveness of youth policy in territorial communities is possible only if there is a shift from a declarative approach to a systemic governance model based on cross-sectoral interaction, professionalization of personnel, and continuous monitoring of results. The successful experience of certain Ukrainian communities and international programs confirms that strategic investments in youth yield tangible social outcomes – from reducing migration rates to increasing civic engagement. The study concludes that effective youth policy implementation is possible through a comprehensive approach, development of youth infrastructure, partnership between local authorities, civil society, and international programs, and the introduction of modern tools of e-participation.

Key words: youth policy, territorial communities, public administration, decentralization, youth participation, institutional capacity, reconstruction.

Вступ. Сучасні трансформаційні процеси в Україні, зумовлені децентралізацією, воєнним станом та необхідністю відбудови країни, актуалізують питання розвитку молодіжної політики на рівні територіальних громад. Молодіжна політика сьогодні розглядається як один із ключових напрямів публічного управління, що забезпечує формування людського капіталу, зміцнення соціальної згуртованості та залучення молоді до демократичного життя громади.

Водночас реалізація молодіжної політики на місцевому рівні стикається з низкою викликів – кадрових, фінансових, інституційних та комунікаційних. Проте ці виклики супроводжуються новими можливостями, що відкриваються завдяки процесам децентралізації, цифровізації та євроінтеграції. У цьому контексті особливого значення набуває системний підхід до формування молодіжної політики як публічного процесу, що поєднує державні, громадські та міжнародні ініціативи.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю визначення ефективних механізмів реалізації молодіжної політики, які забезпечать її стратегічну роль у розвитку територіальних громад, підвищення інституційної спроможності, сталого фінансування та активної участі молоді у прийнятті рішень.

Матеріали та методи. Проведене дослідження спирається на чинну нормативно-правову базу України у сфері молодіжної політики, зокрема на Закон України «Про основні засади молодіжної політики», Державну стратегію молодіжної політики на період до 2030 року, Національну молодіжну стратегію України та Бюджетний кодекс України. Додатковим джерелом аналізу стали методичні рекомендації Міністерства молоді та спорту України, аналітичні звіти міжнародних програм підтримки молодіжної політики та дані соціологічних досліджень.

Серед використаних наукових і аналітичних матеріалів – монографія І. Пешої та Н. Тілікіної «Молодіжна політика в Україні: становлення, виклики та перспективи розвитку» [1]; звіт Ради Європи «Дослідження потреб і стану діяльності місцевих, обласних і національних органів влади у сфері молодіжної політики» [2]; посібник Програми USAID DOBRE «Що робити з молоддю в ОТГ: успішні практики об'єднаних громад» [3]; аналітична стаття О. Терент'євої «Молодіжна політика як інвестиція в майбутнє громади» [4]; наукова праця А. Круглашова та Н. Сабадаш «Молодіжна політика в територіальних громадах в умовах російсько-української війни» [5]; а також публікація О. Стельмах «Молодіжні політики в громадах: дорадчі ради, інтереси та активність в соцмережах» [6]. У роботі використано також

практичні приклади з офіційних вебсайтів територіальних громад (зокрема Білківської сільської ради) та аналітичні матеріали програм U-LEAD з Європою та IBSER.

Методологічною основою дослідження виступили принципи системного, міждисциплінарного та міжсекторального підходів до аналізу процесів публічного управління. Використано методи аналізу та синтезу – для виокремлення ключових чинників розвитку молодіжної політики та їх взаємозв'язків у структурі місцевого самоврядування; інституційно-функціональний аналіз – для визначення ролі органів влади, молодіжних рад, громадських організацій і міжнародних партнерів у реалізації молодіжної політики; порівняльно-аналітичний метод – для зіставлення національних і зарубіжних підходів до управління молодіжною сферою; контент-аналіз – для опрацювання текстів аналітичних звітів і нормативних актів.

Під час дослідження було проведено систематизацію позитивних практик територіальних громад, аналіз причин інституційної слабкості молодіжної політики та узагальнення перспектив її розвитку в післявоєнний період. Такий підхід дозволяє визначати тенденції формування ефективної молодіжної політики на місцевому рівні як важливої складової публічного управління.

Результати. На початку 2025 року молодіжна політика України перебуває на складному, але визначальному етапі розвитку. Тривала повномасштабна війна суттєво вплинула на демографічну структуру, рівень соціальної активності молоді та її бачення майбутнього. За даними Міністерства молоді та спорту, чисельність молодих людей віком 14–35 років скоротилася більш ніж на 20% унаслідок міграції, мобілізації, втрат і внутрішнього переміщення, що створює загрозу зниження людського потенціалу територіальних громад.

Водночас громади, які з 2015 року отримали розширені повноваження завдяки реформі децентралізації, стали ключовими суб'єктами реалізації державної молодіжної політики. На місцевий рівень покладено завдання не лише організації дозвілля та соціальної підтримки, а й створення умов для самореалізації молоді, її освіти, працевлаштування та участі в громадському житті. Однак практика засвідчує, що готовність територіальних громад до виконання цих функцій залишається нерівномірною.

Дослідження І. Пешої та Н. Тілікіної [1] свідчать, що більшість місцевих рад не мають комплексного бачення розвитку молодіжної політики. Вона часто залишається другорядним напрямом у структурі виконавчих органів, а спеціалісти з питань молоді від-

сутні або виконують кілька функцій одночасно. Це унеможливорює системне планування, аналітику та оцінку результатів роботи з молоддю.

Згідно з дослідженням Ради Європи [2], проведеним у 2023 році, у 60% опитаних громад молодіжна політика не має окремої програми або бюджету, а у понад половині випадків діяльність із молоддю обмежується проведенням святкових чи культурно-дозвілєвих заходів. Такий підхід не формує у молодих людей відчуття причетності до життя громади, що спричиняє байдужість і соціальну апатію.

Додатковим викликом є нестача фінансових ресурсів. Більшість програм реалізуються за рахунок грантів міжнародних донорів або завдяки ентузіазму окремих активістів. Як зазначається у матеріалах IBSER [4], у громадах часто відсутні механізми співфінансування молодіжних ініціатив чи фонди підтримки молодіжних проєктів, що робить політику залежною від зовнішніх чинників.

Проблемним аспектом залишається і низький рівень участі молоді в ухваленні рішень. Хоча Закон України «Про основні засади молодіжної політики» передбачає створення молодіжних рад як консультативно-дорадчих органів, на практиці вони функціонують лише у частині громад і не завжди мають реальний вплив на політичні процеси. Дослідження U-LEAD свідчить, що з понад 400 створених молодіжних рад близько третини працюють формально, не маючи власного бюджету або плану діяльності.

Крім інституційних проблем, існують глибші соціальні та ціннісні бар'єри. Молодь, особливо у сільській місцевості, часто не відчуває своєї значущості у процесах розвитку громади, не має можливостей для професійного зростання, волонтерства чи соціального підприємництва. Це посилює тенденцію еміграції, що фіксується у звіті Центру громадських ініціатив на прикладі Білківської громади [7], де відтік молоді названо головною проблемою розвитку території.

Сукупність цих факторів свідчить про недостатню інституційну спроможність системи управління молодіжною політикою на місцевому рівні. Вона проявляється у слабкій координації між секторами освіти, культури, спорту, економіки та соціального захисту, відсутності системи збору статистичних даних про молодь, а також у відсутності стратегічних механізмів моніторингу ефективності програм.

Однак у цій ситуації формується й нова суспільна потреба – переосмислення ролі молоді у відбудові держави. Молоде покоління розглядається не лише як об'єкт політики, а як активний суб'єкт громадських перетворень, рушій волонтерського руху, цифрових ініціатив і підприємницьких стартапів. Саме тому у 2025 році головним викликом для територіальних громад стає перехід від адміністративної до парт-

нерської моделі взаємодії з молоддю, що потребує оновлених підходів до планування, ресурсного забезпечення та управління людським потенціалом.

Одним із визначальних факторів, що впливають на стан молодіжної політики, є зміна соціальних орієнтирів молодого покоління в умовах війни. Молоді українці все частіше долучаються до волонтерських, благодійних та оборонних ініціатив, що свідчить про високий рівень громадянської свідомості. Однак така активність переважно не підкріплена належною інституційною підтримкою з боку держави та громад. Як наголошується у звіті Ради Європи [2], молоді люди, навіть маючи готовність діяти, часто не бачать зрозумілих механізмів реалізації своїх ідей у межах офіційної молодіжної політики.

Зокрема, громади рідко проводять опитування потреб молоді або моніторинг ефективності реалізованих ініціатив. Відсутність аналітичних даних призводить до того, що місцева політика не враховує реальні інтереси молодих людей. У більшості випадків рішення ухвалюються за ініціативи керівництва, а не на основі консультацій чи партисипативних механізмів. За результатами дослідження U-LEAD з Європою (2024), лише кожна четверта громада системно взаємодіє зі своєю молоддю через дорадчі органи або електронні платформи участі.

Ще однією проблемою є кадровий вакуум у сфері молодіжної політики. Монографія І. Пешої та Н. Тілікіної [1] звертає увагу на те, що навіть там, де передбачено посаду спеціаліста з питань молоді, ці функції часто виконуються людьми без відповідної освіти чи підготовки. В Україні практично відсутня система підготовки молодіжних працівників на рівні муніципалітетів. Це створює ситуацію, коли молодіжна політика залежить від ентузіазму окремих активістів або керівників, а не від чітких адміністративних механізмів.

Недостатня професійна підготовка фахівців у сфері молодіжної політики безпосередньо впливає на ефективність управлінських рішень у громадах. Відсутність системної роботи, кадрової стабільності та механізмів підвищення кваліфікації призводить до хаотичного характеру реалізації молодіжних ініціатив. У таких умовах навіть наявність добрих намірів і активної молоді не гарантує результативності, адже політика не спирається на професійне адміністрування. Саме тому важливою складовою розвитку є створення цілісної структури, що поєднає адміністративні ресурси, можливості участі молоді та інституційні умови для діяльності.

За результатами узагальнення даних Ради Європи, IBSER, DOBRE, U-LEAD і монографічних досліджень Пешої та Тілікіної, було виокремлено три базові складові, які визначають рівень розвитку молодіжної політики на місцевому рівні (табл. 1).

Таблиця 1

**Ключові складові ефективної реалізації молодіжної політики
в територіальних громадах України (2023–2025 рр.)**

Складові	Зміст і характеристика показників
Адміністративне забезпечення	Наявність структурного підрозділу або фахівця з питань молоді, локальної програми та бюджету. Формування системи моніторингу, координації міжсекторальної взаємодії, прозорих механізмів фінансування.
Умови молодіжної участі	Функціонування молодіжних рад і консультативних органів, запровадження бюджетів участі, проведення опитувань потреб молоді, підтримка ініціатив через гранти й конкурси проєктів.
Молодіжна інфраструктура	Створення молодіжних центрів, просторів неформальної освіти, волонтерських хабів і платформ. Забезпечення доступності цих інструментів у сільських і малих громадах.

Джерело: складено авторами за матеріалами [1–3; 8–10]

Аналіз наведених складових свідчить, що найважливішим елементом є адміністративне забезпечення, яке формує основу системності та сталості управління. Там, де створено відділи молодіжної політики, запроваджено програми та бюджети, громади демонструють значно вищу ефективність реалізації ініціатив. Прикладом цього є практики Білозірської, Дунаєвської та Миколаївської громад (за даними програми DOBRE), де запроваджено штатні посади молодіжних працівників, що дозволило забезпечити сталість проєктів навіть після завершення грантових програм.

Другий компонент – умови молодіжної участі – безпосередньо визначає рівень довіри молоді до місцевої влади. Там, де молоді люди залучені до процесів ухвалення рішень через молодіжні ради, бюджети участі чи публічні консультації, громади отримують відчутний ефект у вигляді соціальної згуртованості та зростання громадянської активності. Згідно з аналітичним звітом Ради Європи (2023), у громадах, де активно функціонують дорадчі молодіжні органи, рівень участі молоді у громадських заходах є у 1,5 раза вищим, ніж у громадах без таких структур.

Третя складова – молодіжна інфраструктура – є основою розвитку молодіжного середовища. Наявність хабів, просторів, центрів і волонтерських платформ створює середовище, у якому молодь може реалізовувати власні ідеї та розвивати компетентності. Практика DOBRE і U-LEAD засвідчує, що навіть відносно невеликі інвестиції у створення молодіжних просторів (до 200–300 тис. грн) приносять довготривалі результати, зокрема формування стабільних волонтерських мереж та підвищення рівня утримання молоді в громадах.

Отже, взаємозв'язок цих трьох складових доводить, що ефективна молодіжна політика формується лише тоді, коли поєднуються управлінська сталість, демократична участь і підтримка інфраструктури. Відсутність хоча б одного з елементів знижує якість політики та обмежує її вплив на розвиток громади. Саме системний підхід дозволяє перейти від декларацій до реальних змін у молодіжному середовищі та зміцнення людського капіталу громад.

Підвищення ефективності молодіжної політики в територіальних громадах можливе лише за умови переходу від декларативного підходу до системної моделі управління, заснованої на міжсекторальній взаємодії, професіоналізації кадрів та постійному моніторингу результатів. Успішний досвід окремих українських громад і міжнародних програм підтверджує, що стратегічні інвестиції у молодь приносять відчутні соціальні результати – від зниження рівня міграції до зростання громадянської активності.

Одним із ключових методів вирішення кадрових і організаційних проблем є інституціоналізація молодіжної політики на місцевому рівні. Програма USAID DOBRE продемонструвала ефективність створення у громадах посад молодіжних радників при голові громади або окремих відділів молодіжної політики. Це дозволило систематизувати роботу, забезпечити стабільність реалізації програм і підвищити рівень координації між освітніми, культурними, спортивними та соціальними напрямками. Так, у Дунаєвській громаді (Хмельницька область) після створення посади молодіжного працівника вдалося запровадити перший «Молодіжний бюджет», що профінансував 12 локальних ініціатив молоді.

Наступним методом є формування сталої моделі участі молоді у прийнятті рішень. Дослідження Ради Європи [2] та U-LEAD [4] показують, що громади з дієвими молодіжними радами або консультативними органами мають вищий рівень залучення молоді до стратегічного планування. Наприклад, у Тячівській громаді молодіжна рада ініціювала створення медіа-простору «Бавовна HUB», який став платформою для розвитку комунікаційних навичок і соціальної реклами. Аналогічні практики діють у Зборівській (Тернопільська обл.) та Миколаївській громадах, де молодіжні ради перетворилися на кадровий резерв місцевого самоврядування.

Третій напрям – розвиток молодіжної інфраструктури та партнерств. Згідно з дослідженням IBSE [3], саме інфраструктура визначає рівень залученості молоді та зменшує відтік активних громадян. Програми DOBRE і U-LEAD підтримали

десятки громад у створенні молодіжних просторів – наприклад, у Білозірській та Кіптівській громадах відкриття таких хабів призвело до зростання кількості молодіжних подій удвічі. У Білківській громаді (Закарпатська обл.) команда БФ «Центр громадських ініціатив» [5] розробила рекомендації щодо стимулювання молодіжних ініціатив, проведення обміну досвідом рад та впровадження інформаційних кампаній, спрямованих на охоплення молоді поза освітньою системою.

Важливою умовою є також розвиток фінансової спроможності молодіжної політики. Як відзначено в аналітичних матеріалах IBSER [3] і Ради Європи, громади повинні закладати цільові кошти у місцеві бюджети, а також використовувати позабюджетні джерела: гранти, благодійні внески, міжнародну технічну допомогу. Наприклад, у межах співпраці з DOBRE громади Хмельниччини та Полтавщини навчалися створювати «паспорти молодіжних програм» – інструмент, що дозволяє контролювати витрати, результати та ефективність кожного заходу.

Нарешті, системним методом вирішення проблем залишається підвищення кваліфікації кадрів. Монографія І. Пешої та Н. Тілікіної [1] наголошує на необхідності підготовки муніципальних менеджерів у сфері молодіжної політики. Успішною практикою є програми навчання молодіжних працівників, організовані U-LEAD, де використовуються європейські моделі неформальної освіти та модульна сертифікація. Такі програми формують компетентності стратегічного планування, комунікації з молоддю, управління проєктами й фінансами.

Висновки. Формування ефективної молодіжної політики в територіальних громадах України є одним із ключових чинників їхнього сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності у післявоєнний період. Аналіз довів, що нинішній стан реалізації молодіжної політики залишається нерівномірним: більшість громад зіштовхуються з проблемами кадрового забезпечення, недостатнього фінансування, відсутності системного підходу до участі молоді у процесах прийняття рішень.

Разом із тим, досвід, накопичений у межах програм DOBRE, U-LEAD, IBSER та ініціатив Ради Європи, свідчить про наявність позитивних зрушень у громадах, які інтегрували молодіжну політику у свої стратегії розвитку. Там, де створено спеціалізовані структурні підрозділи, молодіжні ради, бюджети участі та простори неформальної освіти, спостерігається підвищення рівня громадянської активності, соціальної згуртованості та зміцнення людського капіталу.

Реалізація молодіжної політики потребує комплексного підходу, що передбачає поєднання інституційних, соціальних та інфраструктурно-фінансових механізмів. Інституційна сталість визначається наявністю кваліфікованих фахівців і чіткої нормативної бази; соціальний компонент – розвитком форм участі молоді у врядуванні; інфраструктурний – створенням просторів для самореалізації та залучення додаткових ресурсів.

Основними напрямками створення дієвого механізму реалізації молодіжної політики в територіальних громадах мають бути: інституціоналізація політики через закріплення відповідальних структур і посад у місцевому самоврядуванні; професіоналізація кадрів шляхом підготовки муніципальних менеджерів та сертифікації молодіжних працівників; забезпечення фінансової сталості через включення цільових видатків у бюджети та залучення грантів; розвиток молодіжної інфраструктури через створення хабів, центрів неформальної освіти й волонтерських просторів; а також активізація молодіжної участі шляхом розширення мережі рад, консультацій і впровадження партисипативних інструментів управління.

Таким чином, молодіжна політика повинна розглядатися не як допоміжний напрям соціальної роботи, а як стратегічний елемент публічного управління, що забезпечує відтворення людського потенціалу, інноваційність та соціальну стійкість громад. Її ефективна реалізація є запорукою демократичних трансформацій, європейської інтеграції та відновлення України на засадах сталого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пеша І., Тілікіна Н. Молодіжна політика в Україні: становлення, виклики та перспективи розвитку: кол. монографія. Київ: ГО «Інститут молоді», 2025. 368 с. URL: <https://inmol.org/molodizhna-polityka-v-ukraini-stanovlennia-vyuky-ta-perspektyvy-rozvytku/> (дата звернення: 19.09.2025).
2. Рада Європи; Міністерство молоді та спорту України. Дослідження потреб і стану діяльності місцевих, обласних і національних органів влади у сфері молодіжної політики, а також місцевих і обласних молодіжних консультативно-дорадчих органів, зокрема з урахуванням потреб і реалій молодих людей у воєнний і повоєнний період. URL: <https://rm.coe.int/yfd-ukraine-iii-research-report-i-ukrainian/1680ae8108> (дата звернення: 19.09.2025).
3. Програма USAID DOBRE. Що робити з молоддю в ОТГ: успішні практики об'єднаних громад. URL: https://storage decentralization.gov.ua/uploads/library/file/324/DOBRE_YouthWorker_RoadMap.pdf (дата звернення: 19.09.2025).

4. Білківська сільська рада; БФ «Центр громадських ініціатив». Молодь і громада: стан та перспективи. URL: <https://bilkigr.gov.ua/molod-i-gromada-stan-ta-perspektyvy/> (дата звернення: 19.09.2025).
5. Круглашов А. М., Сабадаш Н. В. Молодіжна політика в територіальних громадах в умовах російсько-української війни. *Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine*. 2024. 2(166). URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20242\(166\)/sep20242\(166\)_003_KruhlovAM,SabadashNV.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20242(166)/sep20242(166)_003_KruhlovAM,SabadashNV.pdf) (дата звернення: 19.09.2025).
6. Терент'єва О. Л. Молодіжна політика як інвестиція в майбутнє громади. URL: <https://ibser.org.ua/publications/youth-policy-as-an-investment-in-the-future-of-the-community> (дата звернення: 19.09.2025).
7. Стельмах О. Молодіжні політики в громадах: дорадчі ради, інтереси та активність в соцмережах. URL: <https://u-lead.org.ua/news/372> (дата звернення: 19.09.2025).
8. Єрмоленко І. В. Механізм формування молодіжної політики на рівні територіальних громад як чинник демократичного розвитку. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2024. № 47. URL: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/47_2024/22.pdf (дата звернення: 19.09.2025).
9. Лозинська Т. М., Жуховський І. Концептуальні основи державної інформаційної політики на деокупованих територіях. *Вісник Полтавського державного аграрного університету (Серія «Публічне управління та адміністрування»)*. 2025. Випуск 3. С. 9-15.
10. Дяченко А. Р. Роль молоді у розвитку територіальних громад. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15876/1/zbirnyk-tez-24-03-23-men-51-54.pdf>

REFERENCES:

1. Piesha, I., & Tilikina, N. (2025). Youth policy in Ukraine: Formation, challenges, and development prospects. URL: <https://inmol.org/molodizhna-polityka-v-ukraini-stanovlennia-vyklyky-ta-perspektyvy-rozvytku/> (accessed 19.09.2025).
2. Council of Europe, & Ministry of Youth and Sports of Ukraine. (2023). Study of the needs and activities of local, regional, and national authorities in the field of youth policy, as well as local and regional youth advisory bodies, taking into account the needs and realities of young people in wartime and post-war period. URL: <https://rm.coe.int/yfd-ukraine-iii-research-report-i-ukrainian/1680ae8108> (accessed 19.09.2025).
3. USAID DOBRE Program. (2020). What to do with youth in amalgamated territorial communities: Successful practices of united communities. URL: https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/324/DOBRE_Youth-Worker_RoadMap.pdf (accessed 19.09.2025).
4. Bilkivska Village Council, & Center for Community Initiatives. (2022). Youth and the community: Status and prospects. URL: <https://bilkigr.gov.ua/molod-i-gromada-stan-ta-perspektyvy/> (accessed 19.09.2025).
5. Kruhlov, A. M., & Sabadash, N. V. (2024). Youth policy in territorial communities under the conditions of the Russian-Ukrainian war. *Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine*, 2(166). URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20242\(166\)/sep20242\(166\)_003_KruhlovAM,SabadashNV.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20242(166)/sep20242(166)_003_KruhlovAM,SabadashNV.pdf) (accessed 19.09.2025).
6. Terentieva, O. L. (2025, April). Youth policy as an investment in the future of the community. URL: <https://ibser.org.ua/publications/youth-policy-as-an-investment-in-the-future-of-the-community> (accessed 19.09.2025).
7. Stelmakh, O. (2024). Youth policies in communities: Advisory councils, interests, and activity on social networks. URL: <https://u-lead.org.ua/news/372> (accessed 19.09.2025).
8. Yermolenko I. V. (2024). Mechanism of forming youth policy at the level of territorial communities as a factor of democratic development. *Actual Problems of Philosophy and Sociology*, 47. URL: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/47_2024/22.pdf (accessed 19.09.2025).
9. Lozynska T. M., Zhukhovskiy I. (2025). Kontseptualni osnovy derzhavnoi informatsiinoi polityky na deokupovanykh terytoriiakh [Diachenko A. R. (2023). The role of youth in the development of territorial communities. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15876/1/zbirnyk-tez-24-03-23-men-51-54.pdf> (accessed 19.09.2025).